

Viivytystaistelu.

Ev.luutn. V. J. Oinonen.

A. Yleistä.

Kuluneen selostuskauden huomattavimpana tapauksena yleisen taktiikan alalla voidaan pitää uuden viivytystaistelua käsittelevän Kenttäohjesäännön luvun ilmestymistä. Tapaus on merkille pantava nimenomaan sen vuoksi, että viivytystaistelun käsite on tämän kautta olennaisesti muuttunut. Muitakin periaatteellisia muutoksia kuin itse käsitteen määritelmän muuttuminen on runsaanpuoleisesti tapahtunut. Tässä esityksessä pyritään selostamaan niistä tärkeimpiä. Vertailun vuoksi luodaan sen ohessa katsaus viivytystaistelun tai sitä vastaavien taistelutoimintojen kehitykseen Saksassa ja Venäjällä.

Sysäyksen viivytystaistelua koskevien määräysten tarkistamiselle antoi se havainto, ettei viivytystaistelun suoritus useissa tapauksissa ollut sellaista, jollaiseksi sen kaikesta päättäen pitäisi todellisuudessa muodostua vastatakseen tarkoitustaan. Tässä tarkistuksessa oli tietenkin huomio kiinnitettävä sekä itse taistelulajin määritelmään että sen suorituksesta annettuihin ohjeisiin.

B. Viivytystaistelu taistelulajina.

Ryhdyttäessä tutkimaan viivytystaistelua aivan alusta alkaen on tarkastettava, onko tutkittavalla käsitteellä edes olemassaolon oikeutta vai onko se mahdollisesti vain keinotekoisesti muodostettu tai erehdyksessä syntynyt. Tässä tapauksessa on siis selvi-

tettävä, onko sillä toiminnalla, jota ohjesääntö nimittää viivytystaisteluksi, sellaisia luonteenomaisia piirteitä, että se ansaitsee erityisen taistelulajin nimen.

Tarkastelun lähtökohdaksi voidaan ilman muuta ottaa toteamus, että viivyttäminen edellyttää taistelua. Jos lisäksi näyttäytyy, että tällaisen taistelutoiminnan tarkoitus, luonne ja menettelytavat olennaisesti eroavat ennestään taistelulajeiksi hyväksytyjen hyökkäys- ja puolustustaistelun tarkoituksesta, luonteesta ja menettelytavoista, niin voidaan viivytystaistelua käsitellä omana taistelulajinaan; muussa tapauksessa se on joko hyökkäys- tai puolustustaistelun alalaji.

Uuden ohjesäännön mukaan viivytystaistelun pääasiallinen tarkoitus on viivyttää vihollisen etenemistä. Tämä tarkoitus on luonteenomaista vain viivytystaistelulle, sillä vaikka hyökkäys- ja puolustustaisteluakin voidaan käyttää vihollisen etenemisen viivyttämiseen, se ei ole niiden pääasiallinen tarkoitus. Taistelulajeja toisistaan erotettaessa on pidettävä silmällä nimenomaan niiden pääasiallista tarkoitusta. Voidaanhan ajatella, että puolustustaistelun tarkoitus, vihollisen etenemisen pysäyttäminen ja sen hyökkäyksen torjuminen määrättyssä maastonkohdassa saavutetaan jossakin tapauksessa hyökkäystaistelulla. Tästä ei suinkaan voida tehdä sitä johtopäätöstä, ettei puolustustaistelu ole eri taistelulaji, koska sen tarkoitus voidaan muullakin taistelulajilla saavuttaa, ja että se sen vuoksi olisi tarpeeton. Onhan näet olemassa runsaasti sellaisia tapauksia, joissa vihollisen etenemisen pysäyttämiseen ei voida käyttää hyökkäystaistelua tai joissa jokin muu tapa on edullisempi.

Sama on asian laita vihollisen viivyttämisenkin suhteen. Jos kokemuksesta tiedetään tai muuten voidaan olettaa olevan lukuisasti sellaisia tapauksia, joissa vihollisen viivyttäminen muilla keinoilla kuin hyökkäys- tai puolustustaistelulla on edullisempaa tai suorastaan pakkokin suorittaa, niin on tällainen taistelulaji tietenkin pyrittävä kehittämään.

Tarkastelemme erityisen viivytystaistelun tarpeellisuutta ensin omien olosuhteittemme pohjalla; myöhemmin saamme verrata tulostamme saksalaisten ja venäläisten saavuttamiin tuloksiin.

Ainakin eräissä sodan vaiheissa joudumme viivyttämään vihollisen etenemistä siksi pienin voimin, etteivät ne voi perustaa

vihollisen viivyttämistä ainakaan yksinomaan hyökkäystaisteluun. Myöskin sellaiseen ratkaisevaan taisteluun antautuminen, jota ohjesääntöjemme mukainen puolustustaistelu edellyttää, johtaisi usein viivyttävän joukon tuhoutumiseen ja tarkoitus tästä uhrauksesta huolimatta voisi jäädä saavuttamatta. Koska siis hyökkäys- ja puolustustaistelu, sellaisina kuin ne ohjesäännöissämme esiintyvät, eivät meillä kaikissa tapauksissa sovellu vihollisen viivyttämiseen, niin asian järjestämiseen on vain kaksi mahdollisuutta: on muutettava näiden taistelulajien määritelmiä ja menettelytapoja viivytystä silmällä pitäen tai omaksuttava viivyttämistarkoitukseen soveltuva taistelulaji.

Ensiksi mainitun vaihtoehdonkin puolesta on puhuttu. Allekirjoittanut rohkenee kuitenkin olla sitä mieltä, ettei meidän olisi tälle ladulle lähdettävä. Jos muutoksiin ryhdyttäisiin, tulisi asian luonteen mukaan lähinnä kysymykseen puolustustaistelun määritelmän ja menettelytapojen muuttaminen siten, että siihen mahtuisi myöskin viivytystaistelu päämäärineen ja keinoineen. Tällainen ratkaisu johtaisi kuitenkin puolustustaistelun mutkistumiseen, joka ei ole suotavaa. Myöskin on annettava jonkinlainen merkitys sille periaatteelle, ettei vuosien työllä ja vaivalla opetettua ja opittua pidä mullistavasti muuttaa, ellei se ole ilmeisesti välttämätöntä. Tämmöistä pakkoa ei nähdäksemme ole, vaan viivytystaistelun sisällyttäminen puolustustaisteluun olisi aivan aiheetonta käsitteiden hämäämistä.

Toinen vaihtoehto, jonka mukaan puolustustaistelu jätetään koskematta ja erinäiset viivytyskeinot käsitellään omana taistelulajinaan, on ainakin koulutuksen kannalta parempi. Teoriallekaan tämä ratkaisu ei tee ainakaan kovin suurta vääryyttä, sillä onhan viivytystaistelulla muista riittävän selvästi eroava tarkoitus ja ovathan sen keinovaratkin, vaikkakin pääasiallisesti puolustustaistelun keinoista mukaillen muodostettuja, kuitenkin melkoisen paljon erilaisia. Luonteensa puolesta viivytystaistelu myöskin olennaisesti eroaa sekä hyökkäys- että puolustustaistelusta.

Tämä, verrattain laaja selostus siitä pohjasta, jolta viivytystaistelun määräyksiä uusittaessa lähdettiin, on katsottu olevan paikallaan sen vuoksi, että on esitetty siitä huomattavastikin poikkeavia mielipiteitä, kuten ylempänä mainittiin.

Viivytystaistelua koskevien määräysten tarkistuksessa on siis hyökkäys- ja puolustustaistelu koitettu pitää mahdollisimman koskemattomina. Entistä suurempaan selvyyteen ja käytännöllisyyteen pyrittäessä on sen sijaan pidetty välttämättömänä supistaa viivytystaistelun aikaisemmin käsittämää sekä tarkoituksensa että keinojensa puolesta laajaa alaa. Tähän asti voimassa olleen ohjesäännön mukaan oli viivytystaistelun tarkoituksena sekä viivyttää vihollista että vihollista harhauttamalla ja sitomalla vetää sen voimat määräsuntaan tai pysyttää ne tietyissä suunnassa. Näiden tarkoituksien mukaan viivytystaistelu jakaantui puolustavaan ja hyökkäävään viivytystaisteluun.

Jos viivytystaistelu määritellään näin, joudutaan käsitteeseen viivytys sisällyttämään sellaisiakin asioita, jotka vain kautta rantain ovat viivyttämistä. Ainakaan ei tällä sanalla ole kielessä näin laajaa merkitystä. Jos taas sanan varsinaista merkitystä keinoitekoisesti muutetaan, niin sekaantumisen vaara on hyvin lähellä. Tässäkin tapauksessa osoittautui, että se osa viivytystaistelua, joka ei kielen mukaan mahtunut sanan merkitykseen, nimittäin ns. hyökkäävä viivytystaistelu, ei myöskään käytännössä ottanut siihen sopeutuakseen. Jokapäiväisessä puheessa tarkoitettiin viivytystaistelulla vain ns. puolustavaa viivytystaistelua. Mutta viivytystaistelun alan supistuminen sanan merkitystä vastaavaksi ei rajoittunut yksinomaan tähän, vaan tunkeutui ohjesääntöihinkin. Niinpä J.O:ssä ja K.O. III:ssa tarkoitetaan viivytystaistelulla yksinomaan ns. puolustavaa viivytystaistelua. Oli siis varsin luonnollista, että ohjesääntöä uusittaessa kuljettiin tätä käytännön selvästi viitoittamaa tietä.

C. Viivytystaistelu Saksan ja Venäjän ohjesääntöjen mukaan.

Saksan ohjesäännöissä viivytystaistelu on useita kertoja muutannut muotoaan. V. 1921 annettu ohjesääntö Führung und Gefecht (F. u. G.) selostaa Hinhaltendes Gefecht'in neljässä lyhyessä pykälässä. Näiden mukaan taistelun tarkoituksena on auf breiten Fronten hinhaltend zu fechten, ja keinoina tulevat kysy-

mykseen puolustus ja hyökkäys. Ohjesäännön määräykset osoit-
tautuivat todennäköisesti riittämättömiksi, koska v. 1931 julkais-
tiin Richtlinien für die Führung des hinhaltenden Kampfes, joka
vahvistettiin olemaan voimassa koulutusohjeena, kunnes uusi
ohjesääntö ilmestyy. Tämän uusimisen taistelulajin tarkoituk-
seksi mainitaan ajan voittaminen, vihollisen voimien kuluttaminen
ja omien säästäminen. Taistelun suorituksesta annetaan verrat-
tain yksityiskohtaisia ohjeita. Puolustukselliset keinot ovat etu-
alalla, mutta viitataan myös hyökkäyksellisiin, joita on käytettävä
silloin, kun puolustukselliset eivät yksinään riitä tai kun hyök-
käykselliset lupaavat menestystä esim. varomattomasti etenevään
viholliseen kohdistettuina. Suurin piirtein katsoen ovat tämän
ohjekirjaseen määräykset jokseenkin yhtäpitäviä meillä viivytys-
taistelusta vallalla olevien käsitysten kanssa.

V. 1933 vahvistetussa ohjesäännössä Truppenführung (T.F.)
esiintyy kahdenlaista viivytystoimintaa, nimittäin Hinhaltender
Widerstand ja Hinhaltendes Gefecht. Edellinen kuuluu alalajina
käsitteeseen Abwehr; toisena alalajina on Verteidigung. Hin-
haltender Widerstand on puhtaasti passiivinen viivytystapa,
Hinhaltendes Gefecht sen sijaan sisältää sekä passiivisia että
aktiivisia aineksia. Viimeksi mainitun pääasiallisena menettely-
tapana on Hinhaltender Widerstand, kun sen sijaan puolustus voi
tulla kysymykseen vain lyhyinä ajanjaksoina ja rajoitettu hyök-
käys määröolosuhteissa.

Venäjän kenttäohjesäännöissä vv:lta 1929 ja 1936 määräykset
viivytystaistelusta ovat keskenään jokseenkin yhtäpitävät. Vii-
vytystaistelun nimenä näissä on liikkuva puolustus, joka on eräs
puolustustaistelun alalaji. Se suoritetaan sarjana puolustustaiste-
luita, joita ei käydä loppuun asti. Tällä sanonnalla on siis ilmaistu
sen ratkaisua väistävä luonne. Liikkuva puolustus tulee kysy-
mykseen silloin, kun operatiiviset näkökohdat sallivat luovuttaa
viholliselle osan aluetta ajanvoiton saavuttamiseksi tai joukkojen
säästämiseksi. Vaikka liikkuva puolustus suoritetaankin pää-
asiallisesti puolustustaistelun tavoin, on siinä kuitenkin välttä-
mätöntä käyttää hyväksi jokaista tilaisuutta lyhyiden iskujen
antamiseen ja väijytysten järjestämiseen.

D. Viivytystaistelun luonne.

Sekä hyökkäys- että puolustustaistelun pääasiallinen tarkoitus, vihollisen tuhoaminen tai vihollisen etenemisen pysäyttäminen tai sen hyökkäyksen torjuminen määrättyssä maastonkohdassa, on saavutettavissa vain ratkaisevaan taisteluun antautumalla. Sen sijaan viivytystaistelun huomattavasti vaatimattomampi päämäärä, vihollisen etenemisen viivyttäminen, voidaan saavuttaa usein ratkaisevaan taisteluun antautumattakin. Ratkaisuun antautuminen edellyttää yleensä suhteellisen suuria voimia. Sellaisessa taistelulajissa taas, jossa ratkaisun väistäminen on mahdollista, voidaan tulla toimeen pienemmilläkin voimilla. Lisäksi on viivytystaistelua yleensä pakkokin käydä suhteellisen pienin voimin, joko siitä syystä, ettei voimia ole enemmän käytettävissä, kuten esim. suojajoukkovaiheessa tai siksi, että mahdollisimman suurta osaa voimista tarvitaan muualla. Näillä perusteilla viivytystaistelusta voidaan sanoa, että se on voimien suhteellisesta pienuudesta ja tehtävän laadusta johtuen luonteeltaan ratkaisuväistävää.

Edellä mainittiin, että vihollisen etenemisen viivyttäminen voi usein onnistua ratkaisuun antautumattakin. Käytännössä kuitenkin esiintyy tapauksia, joissa viivytystehtävän saanut joukko ei voi hankkia tarvittavaa ajanvoittoa yksinomaan ratkaisua väistävillä toimenpiteillä, vaan sen on ryhdyttävä joko puolustus- tai hyökkäystaisteluun. Toisaalta taas saattaa viivytystehtävän suorituksen aikana esiintyä sellaisia tilaisuuksia, joissa hyökkäys kaikin tai pääasiallisesti kaikin käytettävissä olevin voimin johtaisi suotuisaan ratkaisuun ts. viivytystehtävää vaarantamatta voitaisiin viholliselle aiheuttaa tuntuvat tappiot. Näin ollen tulee ainakin ohjesääntöä kirjoitettaessa ratkaistavaksi, kuuluuko tällainen hyökkäys tai puolustus viivytystaisteluun, vai onko niihin ryhtyminen siirtymistä toiseen taistelulajiin.

Niiden näkökohtien selostaminen, joita on edellä olevan kysymyksen johdosta esitetty ja voidaan esittää puoleen ja toiseen, veisi tässä liian pitkälle. Sen vuoksi tyydytään vain mainitsemaan, etteivät tällaiset vaiheet ohjesäännön mukaan sisälly viivytystaistelun käsitteeseen. Kun ohjesääntö omaksuu tämän kannan, niin sen on myöskin määrättävä, miten menetellään sellaisissa tapauksissa, jolloin tarvittavaa ajanvoittoa ei viivytystaistelulla

saavuteta tai jolloin muut syyt tekevät jonkin toisen taistelulajin viivytystaistelua edullisemmaksi. Tällaisten tapausten varalta ohjesääntö määrää, että jos viivyttäminen vaatii tai suotuisa tilaisuus tarjoutuu, niin viivytystaistelu on muutettava ratkaisuun ryhtyväksi taisteluksi, puolustukseksi tai hyökkäykseksi.

Sen, mitä taistelulajia vihollisen etenemisen viivyttämiseen kulloinkin käytetään, ratkaisee käsityksemme mukaan normaali-tapauksissa viivytystä suorittavan joukon johtaja. Hän siis päättää senkin, milloin edellä kosketeltu taistelulajista toiseen siirtyminen tulee kysymykseen. Vain sellaiset seikat kuin K.O.I:n kohdassa 26 mainittu johtajien kokemattomuus, luonne ja niihin verrattavat näkökohdat voisivat nähdäksemme olla tehtävän antajalle aiheena toimintatavan valitsemisvapauden rajoittamiseen. Käskyissä siis yleensä annetaan joukon tehtäväksi »viivyttää vihollista», »vetäytyä vihollista viivyttäen» jne. Jos edellä mainituista tai muista syistä johtajan on pakko rajoittaa käskyn saajan toimintavapautta, niin se on nimenomaan ja selvästi sanottava.

E. Päävoimien ja viivytystaistelua suorittavan joukon väliset suhteet.

Sellainenkin tapaus, että koko kenttäarmeija joutuu suorittamaan viivytystaistelua, on tietenkin mahdollinen. Koska kuitenkin tavallisimpana tapauksena voidaan pitää sitä, että viivytystaistelua suorittaa vain osa joukoista, on tällainen tilanne otettu ohjesäännön pohjaksi. Tämä ratkaisu on edullinen senkin vuoksi, että se antaa tilaisuuden käsitellä viivytystaistelua suorittavan joukon ja päävoimien välisiä suhteita. Näistä suhteista otamme ensin käsiteltäväksi ohjesääntöä laadittaessa runsaasti keskustelua aiheuttaneen kysymyksen, missä määrin viivytystaistelua suorittavan joukon johtajan on päätöksiä tehdessään otettava huomioon päävoimien käyttö ja niiden tilanne. Aikaisemman ohjesäännön mukaan viivytystaistelua käyvän joukon johtajan oli otettava nämä päätöksiä tehdessään omasta aloitteestaan huomioon. Mielestämme tuskin olisi vahinkoa tapahtunut, vaikka tämä periaate olisi jäänyt edelleenkin voimaan, mutta hyvin perustel-

tavissa on ohjesäännönkin omaksuma kanta, jonka mukaan päävoimien tilanteen huomioon ottaminen, esim. niiden hyökkäykseen liittyminen sellaisessa tilanteessa, joka ei viivytystehtävän saaneen joukon kannalta ole edullinen, edellyttää eri käskyä. Vapauttamalla viivytystaistelua suorittavan joukon johtajan punnitsemasta oman tilanteensa ohella myöskin päävoimien tilannetta on tahdottu helpottaa hänen tehtävänsä. Lisäksi on katsottu, että tämän seikan arvosteleminen ja käskeminen kuuluu luonnostaan sille johtajalle, jonka alaisina sekä päävoimat että viivyttävä joukko toimivat.

Periaatteellinen muutos päävoimien hyökkäykseen liittymisen suhteen on uudessa ohjesäännössä verrattain vähän silmään-pistävä, sillä se on saatu aikaan vain jättämällä pois aikaisemmat, siihen velvoittavat määräykset. Mutta toisessa yhteydessä se on esitetty sitä selvemmin. Siinä ohjesäännön kohdassa, jossa tähdennetään mahdollisimman sitkeän viivytyksen merkitystä päävoimille, määrätään, että jos vähemmän sitkeä viivyttäminen on kokonaisuuden kannalta edullisempaa, on viivytystaistelua suorittavan joukon johtajan saatava siitä eri käsky. Näin on määrätty sen vuoksi, ettei mahdollisesti virheellinen käsitys kokonaisuuden vaatimuksista pääsisi aiheuttamaan erehdyksiä viivytystaistelun olennaisimman kohdan, sen sitkeyden suhteen.

Toinen tärkeä kohta, jossa viivytystaistelua suorittavan joukon johtajan päätöstä ei ole voitu jättää sen varaan, mitä hän ajattelee kokonaisuuden vaativan, on joukon suhtautuminen viivytysalueen takarajaan. Ohjesäännön mukaan siitä ei saa luopua ilman ylemmän johdon lupaa, siis ennen käskyssä tiedoitettua määräaika tai ilman erikseen annettua suostumusta. Tämä määräys voi usein johtaa ratkaisevaan taisteluun viivytysalueen takarajalla tai sen läheisyydessä. Mutta ellei tilanne sitä vaadi, niin lupa viivytysalueen takarajasta luopumiseen on annettava hyvissä ajoin turhien uhrausten välttämiseksi.

On helppo kuvitella sellaisiakin tilanteita, joissa olisi edullista antaa viivytystaistelua suorittavan joukon johtajan kokonaisuuden vaatimuksista saamansa käsityksen mukaan ratkaista, milloin viivytysalueen takarajasta on luovuttava. Mutta tällöin ei ylempi johtaja voisi koskaan olla varma siitä, pysykö viivyttävä joukko

viivytysalueellaan määräaikaan saakka vai eikö. Tämä tieto on kuitenkin useissa tapauksissa hyvin tärkeä.

Sellaisiin toimenpiteisiin päävoimien toiminnan edistämiseksi, jotka yleensä sopivat kaikissa tilanteissa ja jotka eivät vaaranna, vaan jopa edistävätkin viivyttäjän oman tehtävän suoritusta, voidaan tietysti oma-aloitteisestikin ryhtyä. Ohjesääntökin antaa useissa kohdissa tämän suuntaisia kehoituksia.

F. Onko taistelun tarkoitus joukoilta salattava.

Aikoinaan keskusteltiin paljon siitä, saako joukoille tiedoittaa sen, että kysymyksessä on viivytystaistelu, vai onko se pidettävä niiltä salassa. Varsinkin aikaisemmin monet kannattivat salassapitoa, ehkä kuitenkin enemmän F.u.G:n määräysten kuin saavutettujen kokemusten perusteella.

Kun viivytystaistelua ruvettiin harjoittelemaan, niin ennen pitkää voitiin todeta, ettei taistelun tarkoituksen salassa pitämisestä käytännössä tullut juuri mitään.

Taistelun alkuvaiheessa ja jos yhteydet johtajan ja alijohtajien välillä ovat hyvät, voidaan taistelun tarkoituksen salassa pitämistä ajatella, jos se jostakin syystä katsotaan tarpeelliseksi. Myöhemmin on salaileminen turhaa, koska taistelun suoritus ilmaisee yksityisille miehillekin, mistä on kysymys. Varsinainen syy, miksi taistelun tarkoitus on ilmaistava, on kuitenkin se, että alijohtajille, pienissä puitteissa jopa ryhmien ja partioiden johtajillekin, joudutaan antamaan sellaisia tehtäviä, että niiden suorittaminen edellyttää selvyyttä taistelun tarkoituksesta.

Taistelun tarkoituksen salassapidon vaatimus perustunee siihen luuloon, että muka vain siten saadaan taistelulle vihollisen harhauttamiseen tarvittava sitkeys. Tämä ei kuitenkaan ole läheskään aina käytettävissä oleva keino, kuten edellä osoitettiin, ja tuskinpa paraskaan. Varmempaa on kouluttaa joukot sellaisiksi, että ne pystyvät antamaan taistelulle ratkaisevan taistelun näön siitä huolimatta, että ne tietävät kysymyksen olevan vain vihollisen viivyttämisestä.

Ohjesäännössä ei siis ole syytä määrätä, että taistelun tarkoitus olisi pidettävä salassa alijohtajilta ja joukoilta. Toisaalta

on tarpeetonta antaa ohjesäännössä ehdotonta määräystä taistelun tarkoituksen tiedoittamisestakaan. Johtajan voidaan sallia pitää taistelun tarkoitus omana tietonaan, jos hän katsoo sen jossakin tapauksessa tarkoituksenmukaiseksi ja mahdolliseksi. Käytännössä tällaiset tapaukset lienevät verrattain harvinaisia.

Salassapitoasiasta kannattaneen lopuksi mainita, että saksalaisetkin ovat tässä tarkistaneet kantaansa. Hinhaltendes Gefechtin suhteen määrätään T.F:ssa, että taistelun tarkoituksen tiedoittaminen on välttämätöntä, jotta alijohtajat, joiden on usein tehtävä nopeita ja itsenäisiä päätöksiä, voisivat joka hetki toimia yhteisymmärryksessä keskenään.

G. Käskeynannosta.

Viivytystaistelussa pitää paikkansa sama periaate kuin sotilaallisessa toiminnassa yleensäkin, että johtajan on pyrittävä säännöstelemään toiminta antamalla jatkuvasti uusia käskyjä tilanteen kehityksen mukaan. Sillä tavalla hän saa tahtonsa parhaiten vaikuttamaan tapahtumien kulkuun. Siten hän myöskin välttyy määräämästä sellaista, jota ei tilanteen muututtua enää voidakaan toteuttaa. Viivytystaistelussa liian pitkälle tulevaisuuteen kohdistuva käskeynanto muiden haittojen lisäksi rajoittaa alijohtajien toimintaa esim. siten, että odottamatta esiintyvät tilaisuudet iskujen antamiseen, väijytysten järjestämiseen jne. voi olla pakko jättää hyväksi käyttämättä. Ohjesääntö ei tietenkään voi vetää tarkasti sitä rajaa, johon käskeynanto tarkoituksenmukaisimmin toimittaessa ulottuu. Se on johtajan tapaus tapaukselta ratkaistava ohjesäännössä annettujen osviittojen mukaan. Tässä ratkaisussa on viestiyhteyksien runsaudella ja luotettavuudella ensiarvoinen merkitys.

H. Reservikysymys.

Joukkojensa käyttöä suunnitellessaan viivytystehtävän saanut johtaja joutuu aivan ensi töikseen harkitsemaan, onko kaikki joukot käytettävä etulinjassa vai onko osa voimista pidettävä

reservinä. Jos ajatellaan kysymystä vain yleensä, sitä mihinkään määrätilanteeseen soveltamatta, voidaan huomata kummallakin ratkaisulla olevan etunsa ja varjopuolensa. Edellisessä tapauksessa päästään kapeampiin viivytykskaistoihin, mutta johtajan vaikutus taistelun kulkuun käy vähäisemmäksi. Toisessa tapauksessa johtaja voi reservillään vaikuttaa etulinjan asioihin ja käyttää hyväksi odottamattakin tarjoutuvia tilaisuuksia vihollisen vahingoittamiseen. Viimeksi mainittujen etujen saavuttaminen edellyttää kuitenkin reserviltä verrattain suurta liikkuvuutta. Ellei näet reservin käyttösuunta ole sitä sijoitettaessa melko varmasti tiedossa, niin se on viivytyksalueen laajuuden vuoksi sijoitettava verrattain kauas taakse, sitä kauemmas, mitä suuremmista puitteista on kysymys. Mutta silloin tuskin hitaasti liikkuva reservi pystyy enempää tehokkaaseen taisteluosan tukemiseen kuin odottamatta esiintyvien tilaisuuksien käyttämiseen. Se voi molemmissa tapauksissa joutua paikalle liian myöhään. Näin on asian laita erityisesti varsinaisesta jalkaväestä muodostetun reservin suhteen sulan maan aikana, ellei liikkeitä jouduttavia kuljetusvälineitä ole käytettävissä. Siinä tapauksessa taas, että käytettävissä on kevyitä joukkoja tai autoilla ym. kuljetettavaa tahi suksilla liikkuvaa jalkaväkeä, ovat koko viivytyksalueen reservin käyttömahdollisuudet huomattavasti paremmat. Jo luetellut esimerkit osoittavat, että tämän kysymyksen ratkaisuun vaikuttavat hyvin monet tekijät. Niiden merkitys jää kussakin tapauksessa johtajan punnittavaksi.

Jonkin verran toisenlainen on yksityisen viivytykskaistan reservikysymys. Matkat ovat koko viivytyksalueen matkoihin verrattuna lyhyet, joten reservien liikkumisnopeuden merkitys ei enää ole yhtä ratkaiseva, vaikka suurena se pysyy edelleenkin. Kuinka suuret reservit kulloinkin tarvitaan, se riippuu paljon siitä, järjestääkö ylempi johto omilla reserveillään uuden viivytyksaseman miehityksen ja suojaako se niillä myöskin vetäytymisen pois entisestä viivytyksasemasta vai eikö. Edellisessä tapauksessa voidaan joskus tulla toimeen reservittäkin, mutta useimmiten on edullista pitää jonkinlainen reservi tällöinkin, ainakin samaa tarkoitusta varten kuin venäläiset reservin muodostavat, nimittäin odottamattomien tapausten varalle. Näitä voi nimittäin aina esiintyä. Olkootpa ne epämiellyttäviä, kuten vaikeudet irtaantu-

misessa, tai miellyttäviä, kuten iskujen antamismahdollisuudet viholliselle, niin reservi on hyvä olemassa.

Jos taas viivytykskaistan joukon on ainakin pääasiallisesti omin voimin selviydyttävä uuden viivytyksaseman valmistelusta ja siihen vetäytymisestä, niin se tarvitsee verrattain suuren reservin. Mutta usein joudutaan tyytymään pienempään reserviin, kuin johtajasta näyttää suotavalle. Kulloinkin taistelussa olevien voimien saamiseksi mahdollisimman suuriksi on näet reservin vahvuudesta pakko miltei aina tinkiä. Koko viivytyksaistelun suoritus perustuu siihen, että viivytyksaseman on kyettävä torjumaan jonkin verran valmistellutkin ja verrattain suurinkin voimin suoritettut hyökkäykset, jotta vihollisen olisi pakko ne vallatakseen ryhtyä perusteellisiin ja samalla paljon aikaa vaativiin valmisteluihin. Viivytyksaistelun luonteen mukaisesti tällaisten hyökkäysten torjunta pyritään mieluummin suorittamaan etulinjan voimakkaalla tulella kuin reservien vastahyökkäyksillä tai -iskuilla, joten tältä kannalta katsoen etulinja on tehtävä mahdollisimman vahvaksi, mikä tietenkin tapahtuu reservin kustannuksella.

Viivytykskaistankin reservin vahvuus riippuu siis hyvin monista, osittain vastakkaisiakin vaatimuksia asettavista seikoista. Niiden merkitystä punnittaessa on nähdäksemme aina muistettava, että reservi on pyrittävä pitämään niin vahvana, että siirtyminen uuteen viivytyksasemaan ja tehokkaan viivytyksen aloittaminen siinä on taattu.

I. Viivytyksaistelun suoritus.

I. Toiminta etumaastossa ja viivytyksasemassa.

Jotta ohjesäännössä voitaisiin käsitellä kaikkia viivytyksaistelussa kysymykseen tulevia vaiheita, on kirjoitettaessa otettu lähtökohdaksi sellainen tilanne, että vihollinen on verrattain kaukana omien joukkojen ryhtyessä tehtävänsä suorittamaan. Ensimmäinen viivytyksasema voidaan tällöin valita, jos se muuten on edullista, omien joukkojen sijoituspaikan edestäkin, kun sen sijaan viivytyksaistelun alkaessa hyökkäys- tai puolustustaistelun

jatkona ensimmäisen viivytyksaseman muodostaa joukkojen silloinen olinpaikka tai jokin sen takana oleva paikka.

Mahdollisimman suuren ajanvoiton saavuttamiseksi voidaan tällaista tilannetta käyttää hyväksi muutenkin kuin työntämällä ensimmäinen viivytyksasema kauemmaksi eteen. Varsinkin jos on käytettävissä kevyitä joukkoja, autoja jalkaväen kuljetukseen jne., voidaan vihollisen etenemistä ryhtyä viivyttämään jo kaukana ensimmäisen viivytyksaseman edessä työntämällä tällaisia joukkoja mahdollisimman pitkälle eteen jopa vihollisen päävoimiin asti.

Näiden osastojen lisäksi, mutta silloinkin, kun niitä ei jostain syystä ole voitu lähettää, pyritään viivytyksasemaa syventämään asettamalla viivytyksalinjan eteen pieniä, mutta tulivoimaisia taistelu-etuvartoita. Nämä voivat tukea etumaastosta vetäytymässä olevia omia joukkoja, harhauttaa vihollista taistelun luonteen suhteen jne. Taistelu-etuvartioidenkin järjestämiseen tarjoutuvat yleensä parhaat mahdollisuudet silloin, kun viivytyksataistelun valmistelut voidaan suorittaa vihollisen ollessa vielä kaukana, mutta pyritään siihen viivytyksataistelun myöhäisemmissäkin vaiheissa.

Edellä mainittujen osastojen eteen työntämisellä voidaan siis saavuttaa useita huomionarvoisia etuja, mutta sillä on myöskin varjopuolensa. Sehän merkitsee kieltämättä joukkojen hajoitamista, joka saattaa epäedullisessa tapauksessa johtaa osatappioihin ja koko tehtävän epäonnistumiseen. Rajoittaakseen voimien hajoitamisen mahdollisimman vähiin ohjesääntö edellyttää, että tällaiset osastot ovat pieniä. Taistelu-etuvartioiden sijoituksessa on sitä paitsi otettava huomioon, että niiden vetäytymisen viivytyksalinjalle tulee olla taattu.

Toiminta viivytyksasemassa perustuu runsaaseen tulen käyttöön, siis kuten toiminta puolustusasemassakin. Luonnollista on, että taistelun tarkoituksen erilaisuus aiheuttaa joitakin eroavaisuuksia tulen käyttötapoihin. Koska viivytyksataistelussa tulen käytön varsinaisena tarkoituksena on ajanvoiton saavuttaminen, niin tuli on pakko suunnata kauas ja avata aikaisin. Tällöin se jalkaväen osalta muodostuu useissa tapauksissa, ainakin taistelun alkuvaiheessa, pääasiallisesti rintamatuleksi, koska siten tuli saadaan ulottumaan kauimmaksi vihollista kohti. Puolustus-

taistelussa sen sijaan pyritään etupäässä vihollisen elävän voiman ja materiaalin tuhoamiseen ja hävittämiseen. Sen vuoksi suurin piirtein katsoen tulielimet järjestetään niin, että niillä saavutetaan tässä suhteessa paras mahdollinen vaikutus, ja tuli avataan vasta sitten, kun vihollinen on tullut tälle kuumalle alueelle. Tällöin jalkaväen tulisuunnitelmassa esiintyy pääasiallisena tulenkäyttötapana sivusta- ja ristituli.

Tappioiden tuottaminen viholliselle edistää tietysti viivytystaistelunkin tarkoituksen saavuttamista. Sekä tämän vuoksi että harhauttavan vaikutuksen aikaansaamiseksi ohjesääntö kehoittaa käyttämään puolustustaistelun mukaista tulenavaustapaa, silloin kun se on mahdollista. Tähän tarjoutuu tilaisuus etenkin sellaisessa tapauksessa, että viivytysaseman edessä on vihollisen etenemistä tehokkaasti hidastavia esteitä.

2. Irtaantuminen.

Oikean irtaantumishetken valitseminen ja irtaantumisen suorittaminen ovat viivytystaistelun vaikeimpia puolia. Useimmissa tapauksissa on mahdollisimman suurta ajan voittamista silmällä pitäen irtaantuminen lykättävä niin myöhäiseen ajankohtaan kuin suinkin, mutta silloin taas voi ratkaisevaan taisteluun joutuminen olla varsin lähellä. Irtaantumisen kannalta tilanteet voivat olla hyvin erilaisia. Edullisimmassa tapauksessa irtaantuminen voidaan suorittaa jo silloin, kun vihollinen on saatu pakotetuksi hyökkäyksensä huolelliseen valmisteluun. Epäedullisimmassa tapauksessa on viivytysasemassa pysyttävä siihen hetkeen asti, jolloin vihollisen elävä voima on ryhtynyt hyökkäykseen niin vahvana, että lähitaisteluun joutuminen johtaisi epäedulliseen tulokseen tai jolloin saarrostukseen joutuminen alkaa vakavasti uhata. Jos tilanne on sellainen, ettei se salli irtaantumista vielä tällöinkään, niin taistelu on silloin jo muuttunut tai muuttumassa ratkaisevaksi taisteluksi.

Poikkeustapauksissa voi esiintyä sellaisiakin tilanteita, joissa irtaantuminen jostakin viivytysasemasta on edullista suorittaa aikaisemminkin, kuin edellä on esitetty. Sikäli kuin aikaista irtaantumista vaatii viivytysalueen tilanne, määrää irtaantumisen viivytystaistelua suorittavan joukon johtaja; jos sitä taas edellyt-

tää edullisimmalla tavalla mukautuminen päävoimien tilanteeseen, on viivytystaistelua suorittavan joukon johtajan saatava siitä eri käsky, kuten jo ylempänä mainittiin.

Pimeys helpottaa irtaantumista. T.F:ssa on edellytetty tätä silmällä pitäen sellainenkin tapaus, että taistelu jossakin viivytysasemassa muutetaan puolustustaisteluksi pimeän tuloon saakka, jotta irtaantuminen voitaisiin suorittaa sen turvin. Metsäisessä maastossa pimeyden suojaava merkitys ei ole niin suuri kuin avomaastossa, koska metsä yksinäänkin helpottaa irtaantumisen salassapitoa ja suojaa tulelta. Meikäläisiä olosuhteita silmällä pitäen ei sen vuoksi tunnu välttämättömälle antaa viivytystaistelun yhteydessä ohjeita pimeyden hyväksi käyttämisestä. Enintään voitaisiin määrätä, ettei irtaantumishetkeä saa aina sijoittaa pimeän ajaksi, koska tällaisesta säännönmukaisuudesta olisi viholliselle hyötyä.

Irtantumishetken määrääminen on ohjesäännössä katsottu edullisimmaksi jättää yleensä viivytystaistelua suorittavan joukon johtajan tehtäväksi. Ellei tämä joissakin olosuhteissa käy päinsä, esim. viestiyhteyksien ollessa puutteellisia, hän voi jättää irtaantumisajan määräämisen alijohtajille. Tällöin on alijohtajille annettava sellaiset ohjeet, että he niiden perusteella voivat valita irtantumishetkensä kokonaisuuden ja naapurijoukkojensa tilanteen mukaisesti. Ohjeet irtantumishetken valitsemista varten annetaan tietenkin eri tilanteissa eri tavalla. Ainakin joskus voi tulla kysymykseen sellainen, T.F:ssä mainittu ja meilläkin käytetty menetelmä, että ylempi johtaja määrää linjan, jonka ylittäminen huomattavin vihollisvoimin on irtaantumisen aloittamismerkinä.

Irtantumistavan käsittelylle on ohjesäännössä otettu pohjaksi seuraavat tilanteet:

- viivytysasema tyhjennetään vihollisen ollessa suhteellisen kaukana;
- irtaantumisen alkaessa vihollinen hyökkää suunnilleen tasavahvoin voimin koko viivytysasemaa vastaan;
- irtaantumisen aikana vihollisen painostus on paikoin voimakkaampi, paikoin heikompi.

Ensiksi mainitussa tapauksessa irtaantuminen on helpoin. Poikkeustapauksia lukuun ottamatta joukot irtaantuvat tällöin yht'aikaa kosketuksen ylläpitämiseen määrättyjä osia lukuun ottamatta.

Toisessa tapauksessa täytyy rinnakkain olevien joukkojen irtaantumisen pakostakin muodostua yht'aikaiseksi, sillä muuten myöhemmin irtaantuvat joukot, joiden täytyy kiinnittää koko huomionsa ja voimansa rintamaa vastaan hyökkäävän vihollisen torjumiseen, helposti joutuisivat saarroksiin.

Kolmannessa tapauksessa irtaantumisjärjestys riippuu olenaisesti siitä, kuinka vahva vihollisen hyökkäys on sen painopisteen tai painopisteiden ulkopuolella. Ellei vihollisen hyökkäys heikoimmiltakin kohdiltaan ole niin vahva, että se pakottaa irtaantumaan yht'aikaa niiden joukkojen kanssa, joihin hyökkäys voimakkaimpana kohdistuu, voivat vähemmän uhattujen kaistojen ja tukikohtien joukot pitää asemansa vielä senkin jälkeen, kun kovimman painostuksen alaiset joukot ovat aloittaneet irtaantumisen. Paikoilleen jäävät joukot helpottavat parhaansa mukaan vaikeammassa asemassa olevien joukkojen irtaantumista niitä seuraavan vihollisen sivustoihin kohdistetulla tulella ja elävän voiman iskuillakin. Samalla niiden on tietenkin huolehdittava omien, naapurijoukkojen taaksepäin vetäytymisen vuoksi avoimiksi jäävien sivustojensa varmistamisesta.

Tässä viimeksi kuvattu irtaantumismenetelmä voi tuntua jonkin verran uhkapeliltä. Saatetaanhan sanoa, että ensiksi irtautuneiden joukkojen perässä viivytyksasemaan ja sen läpikin tunkeutunut vihollinen katkaisee paikoilleen jääneiden vetäytymistiet ja siten estää niiden taaksepäin vetäytymisen. Tämä mahdollisuus on tietysti huomioon otettava varsinkin, jos olosuhteet ovat sikäli epäedulliset, että esim. vihollisen sisäänmurtokohdasta vie teitä viimeiseksi paikoilleen jäävien joukkojen selustaan. Tällaisessa tapauksessa niiden on pakko irtaantua aikaisemmin kuin muuten. Mutta toisaalta on muistettava, ettei vihollinen yleensä voi heti viivytyksasemaan tai sen läpi päästyään ryhtyä lähettelemään voimiaan sivustoilleen jääneiden joukkojen saarostamiseen varsinkaan, jos sen omia sivustoja tehokkaasti hätyytetään, niinkuin tällaisessa tapauksessa on pyrittävä tekemään.

J. Loppukatsaus.

Ns. hyökkäävän viivytystaistelun jättäminen viivytystaistelun ulkopuolelle asetti ratkaistavaksi kysymyksen, mihin on sijoitettava määräykset sellaisista hyökkäyksistä, joiden tarkoituksena on vihollisen harhauttaminen ja sitominen. Sopivimmalle näyttää lisätä hyökkäystaisteluun uusi alalaji, esim. rajoitetun hyökkäyksen nimisenä ja sijoittaa nämä ja mahdollisesti eräitä muitakin hyökkäyksiä siihen.